

*Ministry of Education and Science of Ukraine
Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University
Institute of Pedagogy of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine
Poltava University of Economics and Trade
Azerbaijan State Pedagogical University
University College Copenhagen*

Інститут педагогіки
НАПН України

KØBENHAVNS
PROFESSIONS
HØJSKOLE

УР

III Всеукраїнська науково-практична
інтернет-конференція з міжнародною участю
«Освітні й наукові виміри географії та туризму»

3rd International Scientific and Practical Internet Conference
«Educational and scientific dimensions of geography and tourism»

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ / COLLECTION OF MATERIALS

*Poltava,
Ukraine*

17 April 2024

УДК 910.1(062)+796.5(062) Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу
О-72 Полтавського національного педагогічного університету імені
 В. Г. Короленка заборонено

Редакційна колегія:

- ТОПУЗОВ О. М.** – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, директор Інституту педагогіки НАПН України, віцепрезидент Національної академії педагогічних наук України;
- ФАЗАН В. В.** – доктор педагогічних наук, доктор теологічних наук, професор, проректор з наукової роботи Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка;
- АЛХАСОВ О. К.** – доктор філософії у галузі педагогіки, доцент, завідувач кафедри географії Азербайджану та технології викладання географії Азербайджанського державного педагогічного університету;
- ВІШНІКІНА Л. П.** – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри географії, методики її навчання та туризму Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка;
- НАЗАРЕНКО Т. Г.** – доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, завідувач відділу навчання географії та економіки Інституту педагогіки НАПН України;
- ШУКАНОВ П. В.** – доктор географічних наук, доцент, професор кафедри туристичного та готельного бізнесу Полтавського університету економіки і торгівлі;
- КАРПЕНКО Ю. В.** – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри туристичного та готельного бізнесу Полтавського університету економіки і торгівлі;
- КОПИЛЕЦЬ С. В.** – кандидат педагогічних наук, асистент кафедри географії, методики її навчання та туризму Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка;
- ШУКАНОВА А. А.** – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри географії, методики її навчання та туризму Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

Друкується згідно з ухвалою Вченої ради Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, протокол № 13 від 23.04.2024 р.

Освітні й наукові виміри географії та туризму: матер. III Всеукраїнської науково-практ.
О-72 інтернет-конф. з міжнар. участю (м. Полтава, 17 квітня 2024 р.) / відп. ред.
 С. В. Копилець. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2024. 238 с.

Збірник містить матеріали, надіслані до участі у III Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції з міжнародною участю «Освітні й наукові виміри географії та туризму». Матеріали збірника висвітлюють актуальні питання модернізації змісту і організації освітнього процесу, що спрямовані на формування професійної компетентності фахівців з географії та туризму на засадах сучасних суспільних потреб, і скомпоновані за тематичними напрямками: модернізація структури, змісту і методики географічної освіти на засадах компетентнісного, діяльнісного та індивідуального підходу до навчання; організація освітнього процесу з географії у змішаному режимі, здійснення освітнього процесу з географії та туризму в умовах війни та подолання наслідків її впливу; природничо-географічні студії: методологія і практика; краєзнавчий підхід до навчання географії у закладах вищої, загальної середньої та позашкільної освіти.

УДК 910.1(062)+796.5(062)

Матеріали друкуються в авторській редакції.
 За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідальні автори.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1

**МОДЕРНІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ, ЗМІСТУ І МЕТОДИКИ
ГЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ НА ЗАСАДАХ КОМПЕТЕНТІСНОГО,
ДІЯЛЬНІСНОГО ТА ІНДИВІДУАЛЬНОГО ПІДХОДУ ДО
НАВЧАННЯ**

Samoilenko V., Vishnikina L., Fedii O., Shukanova A. GEOINFORMATION TRAINING MODELS AS A TOOL FOR THE MODERNIZATION OF GEOGRAPHIC EDUCATION.....	8
Fedii O., Hansen P. M. GEOGRAPHICAL PRACTICES IN THE FOCUS OF THE COLLABORATION OF THE POLTAVA V. G. KOROLENKO NATIONAL PEDAGOGICAL UNIVERSITY AND THE UNIVERSITY COLLEGE OF COPENHAGEN.....	11
Алхасов О. К. ОСОБЛИВОСТІ УДОСКОНАЛЕННЯ ШКІЛЬНИХ ПІДРУЧНИКІВ ІЗ ГЕОГРАФІЇ В АЗЕРБАЙДЖАНСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ	14
Алхасов Я. К. ІНТЕГРОВАНЕ ПОДАННЯ ЗНАНЬ ІЗ ГЕОГРАФІЇ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ.....	16
Біляк О. Б. ПОНЯТТЯ «ГЕОГРАФІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ».....	20
Вішнікіна Л. П. ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ШКІЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ.....	23
Влах М. Р. ДО ПРОБЛЕМИ УКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНО- ДОВІДКОВОГО СЛОВНИКА «АНТРОПОТОПОНІМНА КАРТИНА СВІТУ».....	26
Галушка Л. С. КОНТРОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ГЕОГРАФІЇ.....	30
Галушка Л. С., Табуранський А. О. СУГЕСТИВНЕ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ.....	33
Галушка Л. С., Харченко І. Ю. ЗНАЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО- КОМУНІКАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ГЕОГРАФІЧНІЙ ОСВІТІ.....	36
Грушка В. В. ЕКОЛОГІЧНА СКЛАДОВА СИСТЕМИ ГЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ..	39
Гудзеляк І. І. ДЕМОГРАФІЧНІ ТЕНДЕНЦІЇ У СКАНДИНАВСЬКИХ КРАЇНАХ: АКТУАЛІЗАЦІЯ ЗМІСТУ НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ У СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ.....	42
Джалалова І. С. ПІЗНАННЯ СВІТУ В 4 КЛАСІ.....	44
Копилець Є. В., Богинська Ю. В. ВИВЧЕННЯ ОБ'ЄКТІВ ВСЕСВІТНЬОЇ СПАДЩИНИ ЮНЕСКО У ШКІЛЬНИХ ГЕОГРАФІЧНИХ КУРСАХ.....	47
Копилець Є. В., Ярска-Петрусь І. А. ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ЦІННОСТЕЙ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ В КОНТЕКСТІ РЕФОРМИ «НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА».....	50

Савицька К. В. МІСЦЕ ТА ЗНАЧЕННЯ ШКІЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.....	55
Федій О. А., Вагаршакян Я. О. ЕТНОЛІНГВІСТИЧНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ.....	59

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ З ГЕОГРАФІЇ У ЗМІШАНОМУ РЕЖИМІ. ЗДІЙСНЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ З ГЕОГРАФІЇ ТА ТУРИЗМУ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОДОЛАННЯ НАСЛІДКІВ ЇЇ ВПЛИВУ

Zamanova N. I. ENSURING THE QUALITY OF EDUCATION IN EXTREME CONDITIONS.....	63
Бабієва Т. О. ІННОВАЦІЙНІ ЗАСОБИ НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ.....	64
Браславська О. В., Рожі І. Г. РОЛЬ ВІРТУАЛЬНИХ ЕКСКУРСІЙ НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ.....	64
Вовк О. П., Корх Я. С. ВИВЧЕННЯ НЕРУДНИХ КОРИСНИХ КОПАЛИН В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	71
Вовк О. П., Чижевський Т. О. ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ПОЛЬОВОЇ ГЕОЛОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	73
Давиденко О. О., Давиденко А. М. МОДЕЛІ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ.....	76
Кулаков А. М. ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ В ГЕОГРАФІЇ.....	78
Лісневська Н. В. ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ТУРИСТИЧНОГО ПОХОДУ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК УМОВА ПІДВИЩЕННЯ В НИХ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ.....	82
Назаренко Т. Г. СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО (ЗБАЛАНСОВАНОГО) РОЗВИТКУ В СФЕРІ ТУРИЗМУ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ГЕОГРАФІЇ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	85
Романчук Р. С. ВИКОРИСТАННЯ КАРТОГРАФІЧНИХ ОНЛАЙН-РЕСУРСІВ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЇ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ ГЕОГРАФІЇ.....	88
Щука Г. П., Безрученков Ю. В. МЕНТОРСТВО ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ З ТУРИЗМУ.....	92

РОЗДІЛ 3

ПРИРОДНИЧО-ГЕОГРАФІЧНІ СТУДІЇ: МЕТОДОЛОГІЯ І ПРАКТИКА

Войтків П. С., Іванов Є. А., Кладько Т. Я. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ БРОДІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ЗОЛОЧІВСЬКОГО РАЙОНУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	94
Грицевич В. С. КЛАСИФІКАЦІЇ СТРАВ ПРИ ВИКЛАДАННІ	

ДИСЦИПЛІНИ ВІЛЬНОГО ВИБОРУ ДЛЯ СТУДЕНТІВ «КУЛІНАРНА ГЕОГРАФІЯ».....	99
Закалюжний В. М. ВПЛИВ ГІРНИЧОДОБУВНОЇ ГАЛУЗІ НА ГЕОЛОГІЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ.....	102
Єрмаков В. В. АКТУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ГІДРОМЕТЕОРОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ПОЛТАВЩИНИ.....	105
Коваль Є. Ю., Корнус А. О. АНАЛІЗ ВІТРОВОГО РЕЖИМУ ПІД ЧАС ГРОЗОВОЇ АКТИВНОСТІ НА ПІВНОЧІ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	106
Сарнавський С. П., Гребінь В. В. РІВНЕВИЙ РЕЖИМ ЛІВИХ ПРИТОК СЕРЕДНЬОГО ДНІПРА.....	111
Федій О. А., Косенко О. М. ГІС В СУЧАСНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ БАСЕЙНУ РІЧКИ ВОРСКЛИ.....	115

РОЗДІЛ 4

СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ СТУДІЇ: ТЕОРІЯ, УКРАЇНОЗНАВСТВО, КРАЇНОЗНАВСТВО

Aliyeva S. X. THE BIG CITY OF THE CENTRAL ARAN ECONOMIC-GEOGRAPHIC REGION – MINGACHEVIR.....	117
Mammadov M. Kh. ECONOMIC AND GEOGRAPHICAL BASIS OF ECOLOGICAL IMPROVEMENT OF PRODUCTION IN AZERBAIJAN....	119
Котик Л. І. ЛЬВІВСЬКА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА: СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ.....	124
Федій О. А., Гасанова С. УКРАЇНА – АЗЕРБАЙДЖАН: ГЕОПОЛІТИЧНЕ СТАНОВИЩЕ КРАЇН ТА СТРАТЕГІЧНЕ ПАРТНЕРСТВО.....	130
Федій О. А., Нечеталюк В. О. ФУНКЦІОНУВАННЯ МАЛИХ МІСТ ПОЛТАВЩИНИ: СУЧАСНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ (НА ПРИКЛАДІ ЛОХВИЦЬКОЇ ОТГ).....	133
Шуканов П. В., Шуканова А. А. ІЄРАРХІЯ СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИХ СИСТЕМ В РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ.....	136

РОЗДІЛ 5

ГЕОГРАФІЯ РЕКРЕАЦІЇ Й ТУРИЗМУ. ФОРМУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ З ТУРИЗМУ

Василенко А. І., Пацюк В. С. ВОЛОНТЕРСЬКИЙ ТА СОЛІДАРНИЙ ТУРИЗМ В УКРАЇНІ, ЇХ СПЕЦИФІКА ТА ЗНАЧЕННЯ.....	140
Гладкий О. В., Жученко В. Г. ФОРМУВАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ МІСЬКОГО КУЛЬТУРНОГО ТУРИЗМУ В МІСТІ КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ УКРАЇНИ.....	144

Дишкантюк О. В., Власюк К. В. МАЙБУТНЄ ОСВІТИ І НАУКИ У СФЕРІ ТУРИЗМУ: ПІДХІД ДО ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ.....	149
Дмитренко В. І. ТРАНСКУЛЬТУРНІ МУЗЕЇ ЯК ОБ'ЄКТ ТУРИЗМУ....	153
Дробиш Л. В. ФОРМУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ З ТУРИЗМУ ЯК ЧИННИК КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ПІДПРИЄМСТВ НА ТУРИСТИЧНОМУ РИНКУ.....	155
Звягольська І. М., Дерев'янюк Т. В. МЕДИЧНА МІКРОБІОЛОГІЯ ЯК ОДИН ІЗ ЗНАЧИМИХ ГАРАНТІВ ЯКОСТІ ЖИТТЄЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОДОРОЖУЮЧИХ ЛЮДЕЙ.....	160
Колотуха О. В., Савченко В. В. ГЕОПОЛІТИЧНІ ФАКТОРИ ТА ЛОГІСТИКА МІЖНАРОДНИХ ТУРИСТСЬКИХ ПОТОКІВ НА ПОЧАТОК 2024 РОКУ.....	164
Логвин М. М., Логвин Д. М. ПІДПРИЄМНИЦТВО У СФЕРІ ТУРИЗМУ: ВИКЛИК ГЛОБАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ ТА ВІДРОДЖЕННЯ...	168
Мельник М. В. ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ПОШИРЕННЯ РЕСУРСІВ ПРИГОДНИЦЬКОГО ТУРИЗМУ У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	170
Михайліченко Г. І., Лисяна В. О. ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НА РОЗВИТОК ТУРОПЕРЕЙТИНГУ.....	173
Множинська О. В. РОЗВИТОК ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ НА ПИРЯТИНЩИНІ.....	177
Непокупна Т. А. ЕЛЕМЕНТИ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ.....	181
Пустовіт Н. А., Гудкова Н. В. ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ В ОСВІТНЮ ДІЯЛЬНІСТЬ УСТАНОВ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ.....	183
Смирнов І. Г., Любіцева О. О., Гринюк Д. Ю. «ЛЕМКІВСЬКА ВАТРА»: МОЖЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКОГО ТУРИЗМУ...	187
Смирнов І. Г., Любіцева О. О., Гринюк Д. Ю. ТУРИСТИЧНИЙ БРЕНД ІЗРАЇЛЮ: «ДОРОГА ГАНДІ».....	187
Тараненко О. О. ПІДПРИЄМНИЦЬКА КОМПЕТЕНЦІЯ ЯК ОСНОВА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СФЕРИ ТУРИЗМУ.....	196
Федій О. А., Бурчак К. Д. ВИКОРИСТАННЯ ФОТОГРАММЕТРІЇ ДЛЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ.....	198
Шевченко Б. О. ОСОБЛИВОСТІ ЦІНОУТВОРЕННЯ НА ТУРИСТИЧНИЙ ПРОДУКТ.....	200

РОЗДІЛ 6

КРАЄЗНАВЧИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ, ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ТА ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Гайда Л. А. ПРИРОДНИЧІ МУЗЕЇ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ ЯК ФОРМА

ЗАЦІКАВЛЕННЯ УЧНІВ ГЕОГРАФІЄЮ І ТУРИЗМОМ.....	204
Гнатюк В. В., Гнатюк С. С. ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНТЕРАКТИВНИХ ЕКСКУРСІЙ ДЛЯ ШКОЛЯРІВ ЯК ЗАСІБ ВИВЧЕННЯ ГЕОГРАФІЇ.....	209
Кізенко О. П. НАБУТТЯ ПРАКТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗАСОБАМИ ГЕОЛОГІЧНОГО КРАЄЗНАВСТВА У ГУРТКОВІЙ РОБОТІ.....	212
Копилець Є. В. «ТОПОГРАФІЧНИЙ ОПИС ПОЛТАВСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ» ФЕДОРА КАРУНОВСЬКОГО (1809 Р.) ЯК ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЇ З ГЕОГРАФІЧНОГО КРАЄЗНАВСТВА.....	215
Корнієнко С. І. КРАЄЗНАВЧИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	218
Мовчан В. В. РОЛЬ КРАЄЗНАВЧО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ РОБОТИ У ФОРМУВАННІ ПРИРОДНИЧИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ В УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ (НА ПРИКЛАДІ ДОСЛІДЖЕННЯ РІЧКИ ХОРОЛ У ПІВНІЧНІЙ ЧАСТИНІ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ).....	219
Мовчан С. А. ТУРИСТИЧНЕ КРАЄЗНАВСТВО В СИСТЕМІ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	224
Наровлянський О. Д. ОСВІТНІ ЕКСКУРСІЇ У ВИКЛАДАННІ ГЕОГРАФІЇ У СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ УКРАЇНИ.....	226
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	232

10. Неметалічні корисні копалини України: підручник / В.А. Михайлов та ін. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет». 2007. 506 с.
11. Сивий М.Я., Свинко Й.М. Геологія. Практикум: навч. посібник. К.: Либідь, 2006. 248 с.
12. Сивий М. Я. Геологія : Підручник. Тернопіль, ФОП Осадца Ю.В., 2019. 337 с.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ПОЛЬОВОЇ ГЕОЛОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ В УМОВАХ ВІЙНИ

О. П. Вовк, Т. О. Чижевський

Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк

Польова практика з геології передбачена для студентів першого курсу географічного факультету та спрямована на закріплення і поглиблення знань, що були здобуті під час теоретичного навчання упродовж першого року навчання. Основна увага під час проходження геологічної практики зосереджується на ознайомленні з методами геологічних досліджень, тектонічними особливостями території, її геологічною будовою, передумовами та наслідками прояву ендегенних та екзогенних процесів.

Загалом практика з геології проводиться за такими етапами: підготовчий, власне польовий і камеральний. Під час підготовчого етапу студенти визначають об'єкт і предмет дослідження, формулюють мету та основні завдання, на які скеровуватимуть свої дослідницькі зусилля. Відповідно до цього підбирають методи, що їх застосовуватимуть у польових умовах, готують матеріали та обладнання, розподіляють обов'язки. Ефективно застосувати методи геологічних досліджень можливо в польових умовах, шляхом обстеження геологічних об'єктів в умовах їх безпосереднього природного зосередження. З цією метою доцільно підбирати цікаві та різноманітні в плані геологічної будови території та розробляти відповідні маршрути. Зазвичай основними пунктами таких маршрутів були різні об'єкти Карпатських гір, Житомирщини та Рівненщини, які дозволяють вивчати загальну геологію в польових умовах та відбирати цікавий в мінералогічному плані матеріал, зокрема кварц, топаз та берил [0, 0]. Камеральний етап спрямований на обробку отриманих даних, проведення аналітичних робіт із відібраними зразками, побудову схем, графіків, складання картографічних матеріалів і написання звіту.

Для проходження підготовчого та камерального етапу практики на географічному факультеті ВНУ імені Лесі Українки є належні умови. Щодо польового етапу, то в умовах війни, коли безпека студентської молоді понад усе, ці можливості важко реалізувати, тому є необхідність адаптації маршрутів геологічної практики до умов, що склалися.

Хоча Волинська область і Луцький район, зокрема, не характеризуються особливим різноманіттям геологічних об'єктів, все ж можливо практично безпечно та ефективно поглибити знання з геології. Зокрема у Волинській області можна спостерігати майже повний розріз Верхньої Крейди [0]. З цією метою розроблено та запропоновано для впровадження низку радіальних

маршрутів, що спрямовані на вивчення геологічного середовища міста Луцька та прилеглих територій, зокрема крейдових кар'єрів в селах Гаразджа і Дачне [0].

Місто Луцьк розташоване на площі 4 200 га у межах Волино-Подільської плити, що є частиною Українського кристалічного щита. У межах міста особлива роль належить четвертинним (антропогеновим) відкладам осадового походження, що утворились в період континентального режиму після відступу палеогенового моря. Вони вкривають поверхню міста суцільним покривом незначної потужності, близько 400 м. Значний вплив на територію мало також Дніпровське зледеніння, південна межа якого проходила поблизу міста Луцька з південного заходу на північний схід [0, 0]. Все це зумовило утворення таких типів відкладів: алювіальні, що представлені русловим і заплавним алювієм, подекуди торфом; елювіально-делювіальні, що представлені лесами та лесоподібними породами (Таблиця 1).

Таблиця 1

Переважаючі відклади у межах міста Луцька (складено за інформацією літературних джерел)

№	Тип відкладів	Походження	Умови утворення
1.	Елювій (лат.- eluere -вимивати)	Гравітаційне	Формується в результаті вивітрювання гірських порід, що не зазнають перенесення й надалі залишаються на місці свого утворення
2.	Алювій (лат.- alluvio -наносити)	Пов'язане з впливом водних потоків	Формується паралельно із формуванням річкових долин, зокрема на обмілинах, в заплавах і в межах терас
3.	Делювій (лат.- deluere-змивати)	Пов'язане з впливом водних потоків	Формується в нижніх частинах виположених схилів в результаті змиву дощовими й талими водами матеріалу з верхніх частин схилу
4.	Лес і лесоподібні суглинки	Чітко не визначене (гіпотетичне)	1.Елювіально-делювіальне походження. 2.Еолове походження. 3.Льодовикове походження (П. А. Тутковський). 4.Мінералогічна (з кварцу).

Загалом, леси та лесоподібні суглинки нині вважаються найбільш поширеними, не лише в межах Луцька, а й по території всієї України. Водночас, існує невизначеність в плані походження цих ґрунтотвірних порід. Щодо їх появи у вчених не було й досі немає єдиної думки. Свого часу походженням лесів цікавились П. А. Тутковський, В. В. Докучаєв, Л. С. Берг, існують, як мінімум, еолова, елювіально-делювіальна, льодовикова гіпотези. Леси—це відклади ясно-жовтого (палевого) забарвлення, слабoporисті,

однорідні за структурою. Зовні леси нагадують пісок, однак відрізняються від нього величиною часток [0]. В піску вони набагато крупніші, у відокремленому стані помітні неозброєним оком, бо мають розмір понад 0,01 мм. Часточки лесів дрібніші, їх розмір менший за 0,01 мм, що в класифікаційному відношенні дозволяє віднести їх до пилу. Отже, відокремлену частку лесу без збільшувальних приладів побачити практично неможливо. У вертикальному розрізі вони відносяться до четвертинних порід і мають потужність від 30 см до 1-2 м. В горизонтальному плані леси вкривають межиріччя і прирічкові тераси.

Алювіальні породи пов'язані із діяльністю водних потоків. Оскільки в межах Луцька здавна була розвинена гідрографічна мережа, тут протікали річки Стир, Сапалаївка, Черногузка, Омеляник, Жидувка, Глушець, то в їхніх заплавах накопичувались алювіальні відклади, які поділяються на давні та сучасні. Давньоалювіальні відклади характерні для річкових терас (Таблиця 2).

Таблиця 2

Особливості переважаючих ґрунтовірних порід у межах міста Луцька
(складено на основі аналізу літературних джерел та польових обстежень)

Тип відкладів	Властивості	Поширення
Лес	Нешаруваті, зв'язні, слабопористі, однорідні, слабкоструктурні, пилюваті, суглинисті, дрібнопилюваті, палевого забарвлення (ясно-жовтого, жовтуваторудого)	Тераси, межиріччя
Алювій давній	Шаруваті, пористі, неоднорідні, піщано-супіщано-глинисті, забарвлення від жовтуватого до сірого та чорного	Заплави річок, ділянки поблизу терас
Алювій сучасний	Шаруваті, пористі, неоднорідні, піщані, забарвлення від жовтуватого до сірого та чорного	Заплави річок

В межах міста Луцька є ділянки, де основні четвертинні породи, а саме лес та алювій можна досліджувати в польових умовах. З цією метою доцільно закласти розрізи на різних ділянках міста. При виборі ділянок доцільно враховувати особливості рельєфу, інтенсивність господарського освоєння, характер забудови, наявність водних об'єктів. Розрізи рекомендовано розкопувати до глибини верхньої лінії залягання четвертинних порід з метою визначення основні властивостей відкладів і підтвердження особливостей поширення в межах міста Луцька. Щодо лесу, то його легко можна виявити в ході обстеження різних ділянок міста (пагорби в межах урочища Гнідава, 33-й квартал, поблизу цегельного заводу по вул. Дубнівській). Виходи лесу на поверхню простежуються в межах урочища Гнідава, поблизу орнітологічного заказника місцевого значення «Гнідавське болото» і є схиловою частиною змитого дощовими і талими сніговими водами пагорба, потужність видимих порід становить близько 6 м. Алювіальні породи приурочені до заплави річок Стир (урочище Гнідава, гідропарк) та Сапаліївка).

Список використаних джерел

1. Атлас Волинської області. За редакцією Ф. В. Зузука. М.: Держкомгеодезія СРСР, 1991. 42 с.
2. Вовк О. П., Десятник В. В., Курепа Я. С. Польова практика з геології. Методичні вказівки студентам географічного факультету. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2017. 48 с.
3. Вовк О. П., Стрій Д. Ю. Географія поширення покладів каменобарвної сировини в Україні. *Науковий Вісник СНУ «Географічні науки»*. 2019. № 1 журналу 385. С. 24–28.
4. Вовк О., Чижевська Л., Стрій Д. Географія поширення родовищ дорогоцінних та напівдорогоцінних мінералів Волині. *Науковий Вісник СНУ «Географічні науки»*. 2020. Т. 5, № 409. С. 18–22.
5. Легенда державної геологічної карти України масштабу 1:200000 Волино-Подільської серії листів : звіт тематичної групи за 1993-1995 рр. В. В. Матеюк. Рівне, 1995. 60 с.
6. Свинко Й. М., Сивий М. Я. Геологія: Підручник. Київ: Либідь, 2003. 480 с.
7. Groundwater of Volyn region: conditions of location, features of use, ways of preservation and improvement / O. Vovk et al. *Вісник Львівського університету: серія геологічна*. 2023. No. 37. P. 110–125. <https://doi.org/10.30970/vgl.37>

МОДЕЛІ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ

О. О. Давиденко

davidenkooleksandr15@gmail.com

*Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка,
м. Полтава*

А. М. Давиденко

a11adavidenko1971@gmail.com

*Пирятинський ліцей № 6 Пирятинської міської ради Полтавської області,
м. Пирятин*

Під впливом пандемії COVID-19 та війни, сформувалася низка проблем, які унеможливають проведення традиційних уроків у школах та університетах. Проте, завдяки розвитку технологій, зокрема інтернету та різноманітних платформ для навчання онлайн, електронне навчання стало надзвичайно доступним, сформувавши нові можливості для отримання знань.

У сучасному навчанні географії в загальноосвітніх та вищих навчальних закладах все частіше використовуються елементи дистанційного навчання з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, поруч з традиційними очними методами. Це зумовлено різними факторами, такими як більша мотивація студентів до вивчення географії, потреба в активній участі під час навчання та необхідність розвитку навичок самостійної роботи з інформаційними джерелами. Традиційні методи навчання часто виявляються неефективними у вирішенні сучасних освітніх завдань, тому виникає потреба у впровадженні нових, включаючи змішані методи навчання.

Завдяки розвитку електронного навчання виникла нова парадигма - змішане навчання. Цей підхід поєднує в собі елементи традиційного класичного навчання та електронного навчання. Уроки можуть проводитися у форматі онлайн-лекцій через відеоконференції або спеціалізовані навчальні платформи,